חולין קכט

ענין: פסחא זעירא דלא למספד

משנה למלך פ״ו מהלכות כלי הקודש הלכה ט׳

העולה מתוך מה שכתבנו דלעולם כל היכא שזמן הקרבן הוא כל היום כל אותו היום אסור בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה ושאני ערב פסח שהקרבן שהיו מקריבין אותו היום היה אחר חצות ולפי זה היה מן הדין שיהא ערב פסח מחצות ולמעלה אסור בהספד ובתענית ולא מצאתי דין זה ואדרבה בפרק ערבי פסחים (דף ק״ח.) אמרינן דרב ששת הוה יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא והתוספות כתבו שם דהיה מקבל עליו ממש תענית והמגדיל עלי התימה הוא דבגמרא היו רוצים דטעמיה דרב ששת הוא משום קרבן פסח וס״ל כבן בתירא דהיה מכשיר פסח ששחטו שחרית אלמא דס״ל דמשום הקרבן חייב להתענות שמא יפשע ולא יעשה הקרבן ולפי מה שכתבנו הקרבן הוא סיבה למניעת התענית. וממה שהבכורות מתענין לא קשה שאפשר דתענית זה היא תקנה קדומה והכי איתא במסכת סופרים ובירושלמי איתא ריש פרק ערבי פסחים שרבי היה מתענה ערב פסח לפי שהיה בכור אך מאי דקשה לי הוא מאותה דרב ששת דאין יתכן בשביל הקרבן יתחייב להתענות והדבר צריך תלמוד. עוד אני נבוך בדינים

דברי שאול–יוסף דעת לבעל השואל ומשיב יו״ד סי׳ תא

והנה איר״ו מעשה שאדם אגון מת בפסח שני נ״ע ונשאלתי אם מותר לומר הספד עליו והנה לפום ריהטא אמרתי דמבואר בחולין דף קכ״ט ע״ב כתוב במגלת תענית פסחא זעירא דלא למספד הרי מבואר דאסור למספד בפסח שני אמנם באמת אך קי״ל דבטלה מגלת תענית וא״כ שוב אף בימים שאנו בעונם בטלו ועסי׳ תרפ״ו בטור וב״י וא״כ שוב מותר למספד . אמנם קשיא בעא דפריך הש״ס עם פסחא זעירא דלא למספד

מג״ת הוא דלא למספד וא״כ שוב בטל מג״ת . אמנם אחר העיון באמת שמעתי דלא כמלא בספר מג״ת שלפנינו כלל מזה וכמדומה שגם אני עיינתי בזה בספר מג״ת ולא מצאתי וכעת אינו תחי׳ וע״כ נראה דבאמת הדבר יפלא דאם היה בשביל מג״ת שאירע בו איזה דבר א״כ מה קושיא הא רבא למספד ולאו כל דכן הוא ופסחא רבה לא אירע המעשה ואם לומר דמקשה משום שבפסחא רבה בלא״ה אין מספידין משום שמחת הפסח הוא הגה מלבד דכתבתי למעלה דקודם חצות לא הוי יו״ט אף גם דאכתי יקשה דא״כ אפשר דמש״ה לא חשבו וע״כ נראה דבאמת זה לא היה מגלת תענית כמו כל מג״ת שעשו בשביל שום דבר שאירע דא״כ היה לו להזכיר מה אירע אז ובכ״מ דמזכיר בש״ס איזה דבר שאירע במג״ת הזכיר מה שאירע עי׳ ר״ה דף י״ט ובהענ״ת שם ובמנחות . אך נראה דהיה להם מג״ת מה שמוזכר הימים שאין מספידין ומתענין וכמו בספרי הלוחות שלנו להזכיר לעד ולכך בש״ס מוזכר בפסחא זעירא דלא למספד בשביל שפסח ממילא כ״ש רבא וא״כ שוב מזה ראיה ברורה דלא לומר תחנה כמו דאין מספידין בו . אמנם לפ״ז יקשה מה ראיה הביא רי״ו מזה לאסור מן התענה דלמא שם

חבלים בנעימים ח״א

סוגיה מ״ב אות ד׳ דף סא :

(ד) **במשנה** למלך פרק ו׳ מכלי המקדש הפ״י נתפלא שלא מצא בש״ס איסור תענית והספד בערב פסח והקשה מפסחים (קח ע״א) רב ששת הוי יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא ועי׳ הו׳ שם שהיה מקבל עליו תענית ממש . ונפלאתי מאד על רבינו ז״ל הלא דבר זה מפורש בחולין (קכט ע״ב) כתיב במגלת תענית פסחא זעירא דלא למספד הא רבה למספד אלא כל דכן. ושם הכוונה ע״כ על ערב פסח . דפסח קטן הוא י״ד אייר יום עשיית הפסח כמפורש במגלת תענית וא״כ הא דפסחא רבה קאי גם כן על ערב פסח ארבעה עשר ניסן. והיינו דאיסור הספד מפני יום טוב של הקרבת קרבן כמ״ש תוס׳ פסחים (נ ע״א) בשם הירושלמי. ומה שהקשה מר׳ ששת. י״ל כמ״ש ר״ן פרק ב׳ דתענית (יז ע״ב) בשם הראב״ד דמה״ט הכי מתענים בשלשה עשר אדר אף דיום ניקנור הוא משום דלא דמי לשאר תעניות דזכרון הוא לנס שנעשה בו והכא נמי יש לומר דהתענית של ע״פ אינו משום צער ואבלות. אלא לצורך הפסח כדי שיאכל מצה לתיאבון ברי :

רבבות אפרים ח״א סי׳ שלט

בהנאמן גליון מ׳ הובא ממנהגי ביהמ״ד הישן דק״ק בערלין פסח שני לא מקרי מועד ואומרים בו תחנון. והנה זה זמן שהדבר סתום אצלי מדוע לא הובא דבמנחה של ערב פסח שני אם אומרים תחנון או לא. והנה בסידור הר״י עמדין כתב שבפסח שני אין אומרים בו תחנון ובכף החיים סי׳ קל״א סק״א הביא מהפרי חדש דכל יום שא״א בו תחנון אין אומרים במנחה שלפניו וא״כ במנחה דע״פ שני לכאורה אין לומר תחנון ובערוך השולחן בסימן קל״א סקי״ב כתב ופסח שני לא חשבו והוא פלא ומנהג הספרדים שלא ליפול בו. ובלוח מא״י הובא שאומרים תחנון במנחה שלפניו.

וידידי הרב איזיק אזבאנד שליט״א ראש ישיבה בטלז כתב לי בזה הטעם דבמנחה שלפני זה אומרים הוא משום דאין ערב לערב ז. א. מאחר שבשחרית שא״א הוא ג״כ משום שהוא ערב פ״ש דזמן הפסח הוא בין הערבים וכ״כ בער״ה ויו״כ שבשחרית א״א מחמת ער״ה ויו״ה ובמנחה שלפני כן אומרים שאין ערב לערב. וזה כבר מובא במ״ב בהל׳ תחנון שאומרים במנחה שלפניהם עכ״ל. ותחנון אחר שבועות וסוכות עיין בספר זה השולחן